

Magdalena MADERSKA
Politechnika Gdańska, Wydział Architektury

KONCEPCJA PROGRAMOWO– PRZESTRZENNA TRANSFORMACJI WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH PÓLWYSPU HELSKIEGO

Streszczenie. Referat porusza problemy wynikające ze specyfiki terenów mierzejowych. Uwpuklając walory przestrzeni Półwyspu Helskiego jest wskazaniem właściwego kierunku myślenia o gospodarowaniu tym potencjałem.

SPATIAL CONCEPTION OF TRANSFORMATION NATURAL AND CULTURAL VIRTUES IN HEL PENINSULA

Summary. The paper touches on problems characteristic for peninsula space. It emphasizes the Hel peninsula virtues to show the right direction of managing the potential.

1. Idea pracy – skonfrontowanie potencjału turystycznego z krajobrazem i tradycją

Wyzwaniem jest znalezienie kompromisu pomiędzy koniecznością zachowania swoistego charakteru tego terenu a potrzebami licznie przybywających tu turystów. Jedynie właściwe jest spojrzenie na Półwysep Helski przez pryzmat ochrony środowiska, krajobrazu i folkloru. Wrażliwość na charakter mierzei i perspektywiczne myślenie o skutkach podejmowanych działań rokuje nadzieje na uchronienie tożsamości tego miejsca przed uniformizującą presją inwestycyjną. Czerpanie głównych dochodów z turystyki przez mieszkańców mierzei to dodatkowe wyzwanie. Dlatego warto wprowadzić pojęcie turystyki proekologicznej, rozumianej przez propozycje będące w całkowitej zgodzie z otoczeniem. Zrozumieć przestrzeń, w której się tworzy, to poznać zamieszkujących ją ludzi, zwyczaje, folklor, piękno środowiska, krajobrazu. Sposobem jest zaadaptowanie regionalizmów i tradycji do współczesnych potrzeb. Zgubnemu nastawieniu na korzyści ekonomiczne należy przeciwstawić profity płynące z zachowania walorów naturalności i prostoty.

2. Analiza SWOT¹ dla Półwyspu Helskiego

<i>Czynniki wewnętrzne</i>	
SIŁY	SŁABOŚCI
<ul style="list-style-type: none"> • Przynależność do Nadmorskiego Parku Krajobrazowego-atrakcyjność krajobrazowa i przyrodnicza • Unikatowa forma terenu - wąski pas terenu, wysunięty w morze, jednocześnie będący swoistym falochronem dla wybrzeży. • Istniejący potencjał turystyczny-fantastyczne połączenie biernej formy wypoczynku (plaże otwartego morza) z możliwościami spędzania czasu wolnego czynnie (akwen Zatoki Puckiej). • Koncepcja realizacji ścieżek rowerowych • Brak możliwości rozbudowy istniejącej drogi głównej-bodziec dla myślenia o alternatywnych formach komunikacji • Bogactwo infrastruktury akwenów wodnych • Istniejąca linia kolejowa • Zachowanie historycznego układu zabudowy, np. Kuźnica • Poczucie tożsamości z miejscem i społecznością mieszkańców Półwyspu Helskiego • Walory historyczno-poznawcze - port wojenny, umocnienia z II wojny światowej • Lokalizacja Rezydencji Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia związane z Nadmorskim Parkiem Krajobrazowym • Małe szerokości terenu-w najwęższym miejscu 150 m • Ograniczona chłonność terenu, duży udział infrastruktury turystycznej o niskim standardzie • Niebezpieczeństwo: rower w konfrontacji z samochodem • Trudności komunikacyjne w sezonie letnim • Słabe wykorzystanie potencjału portowego • Niska częstotliwość i standard połączeń kolejowych • Kontrast realizacji współczesnych z zastaną tkanką • Wypieranie zwyczajów, języka i kultury kaszubskiej – komercjalizacja • Niedostępność terenów wojskowych

¹ SWOT – metoda analizy (z ang. *Strength, Weakness, Opportunity, Threat*)

<i>Czynniki zewnętrzne</i>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój świadomości proekologicznej • Wzrost i promowanie wartości krajobrazowych • Rozwój infrastruktury turystycznej – urozmaicenie i poszerzenie oferty w celu wydłużenia sezonu • Promowanie turystyki rowerowej • Stworzenie sieci zintegrowanych, alternatywnych dla samochodu form komunikacji zbiorowej o wysokim standardzie • Stworzenie sieci wodnych połączeń • Włączenie zmodernizowanej linii kolejowej do sieci zintegrowanej sieci komunikacji zbiorowej • Rozsądne zarządzanie przestrzenią przez władze samorządowe • Wzrost znaczenia odrębności kulturowych we współczesnej Europie • Dobry stan środowiska na terenach wojskowych • Motywacja poprawy jakości infrastruktury technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieodwracalne w skutkach niszczenie krajobrazu • Niszczące działanie morza- wypłukiwanie brzegu, podtopienia domostw, groźba przerwania Półwyspu (Kuźnica) • Nadmierna penetracja terenu przez turystów • Duży napływ zmotoryzowanych turystów • Niska zdolność regeneracji środowiska na skutek ruchu samochodowego -niszczenie runa, zanieczyszczenia powierzchniowe, hałas, agresja parkowania • Duża presja inwestycyjna - Jurata • Uniformizacja kulturowa - zatracenie tożsamości • Skażenie środowiska w wyniku zagrożeń pochodzenia transportowego i militarnego • Nierespektowanie walorów krajobrazowych

autor / author: Magdalena Maderska

3. Wnioski wypływające z analizy SWOT, determinanty zdrowej przestrzeni Półwyspu Helskiego

Półwysep Helski choć tak wąty powierzchniowo jest nagromadzeniem konfliktów natury społecznej, ekologicznej, krajobrazowej oraz ekonomicznej. Przynależność Półwyspu Helskiego do Nadmorskiego Parku Krajobrazowego jest jego największą szansą. Życie na terenie, w który wpisane są ograniczenia związane z Nadmorskim Parkiem Krajobrazowym, zmusza do rozwijania świadomości proekologicznej. Wzrost świadomości proekologicznej jest równoznaczny z szansą na uchronienie niezwykłości krajobrazowej oraz kulturowej. Ogromnym problemem jest niekontrolowany wzrost ruchu samochodowego w okresie sezonu letniego. Priorytetem jest znalezienie alternatywnych dla samochodu form komunikacji zbiorowej w postaci sieci zintegrowanych węzłów komunikacyjnych - kolej, komunikacja zbiorowa, droga wodna, rower oraz powstrzymanie urbanizacji mierzei i zachowanie historycznego układu zabudowy jak np. w Kuźnicy. Wiodąca powinna być idea maksymalnego wykorzystania istniejących struktur przy jedynie niezbędnej ingerencji w przestrzeń.

- Liniowy układ podkreśla oś komunikacyjna (główna droga Półwyspu i trasa kolei); dwie znaczące bariery przestrzenne, niosące ze sobą oprócz hałasu i zanieczyszczeń także bezpośrednie zagrożenia, tną Półwysep na strefy "pomiędzy". Ograniczają także swobodną cyrkulację ludzi z plaż morza nad brzeg Zatoki Puckiej.
- Wyróżniająca się forma mierzei nasuwa pomysł stworzenia mikroregionu rządzącego się proekologicznymi zasadami - np. kontrolowany ruch samochodowy na wysokości Władysławowa, utworzenie swoistych buforów turystycznych w Pucku i Władysławowie, zatrzymujących podróżnych preferujących "miejski" styl wypoczynku.
- Wyraźnie odczuwalna jest w przestrzeni potrzeba zwrócenia Kuźnicy, Jastarni oraz Helu w stronę Zatoki Puckiej poprzez ożywienie portów.
- Duże możliwości w kreowaniu proekologicznego systemu komunikacyjnego daje nie w pełni wykorzystana infrastruktura drogowa, kolejowa i portowa.

Literatura

1. Praca zbiorowa pod red. A. Janty: Nadmorski Park Krajobrazowy.
2. Gołębiewski H.: Obrazki rybackie.
3. 'Małomorscy Piestrznię: Program rozwoju infrastruktury turystycznej wokół Zatoki Puckiej, Projekt ramowy. Gdańsk – Jastarnia 16.08.2000.